

- and experience (scientific and practical journal), no.20, 2021, pp. 10–18. Scientific Library Of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/16340/1/Article_Economics.pdf
8. Negoda, Yu.V. “The role of local budgets in financing the post-war reconstruction of the communal sector.” *Economy and society*, no.43, 2022, economyandsociety.in.ua/index.php/journal. Accessed 21.04.2023.
  9. Tarasenko, I.O., and K.S. Olefirenko. “Analysis of the structure of the dynamics of indicators of the consolidated budget in the coordinates of the sustainable development of Ukraine.” *Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Conference «Recent Advances in Global Science»* (March 6-8, 2023). Vilnius, no.145, 2023, pp. 58–61.

УДК 330.15:338.43:631.11:658

doi: 10.15330/apred.1.19.212-218

Сас Л.С.¹, Калицун Ю.Є².

РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ У КОНТЕКСТІ ДІАГНОСТИКИ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЇХНЬОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ

¹Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
кафедра обліку і оподаткування,
вул. Шевченка, 55, м. Івано-Франківськ,
76000, Україна,
тел.: +380971798462,
e-mail: sas_lyudmyla@ukr.net,
ORCID: 0000-0003-2053-0394

²Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
кафедра економічної кібернетики,
вул. Шевченка, 55, м. Івано-Франківськ,
76000, Україна,
тел: +380978086936,
e-mail: uriikalicun1986@gmail.com,
ORCID: 0009-0001-6435-3716

Анотація. Стаття присвячена висвітленню впливу факторів зовнішнього середовища на формування ресурсного потенціалу (людських, земельних, фінансових, інформаційних, матеріальних, техніко-технологічних ресурсів) сільськогосподарського підприємства. Мета статті – розкрити сутність та значення ресурсного потенціалу для забезпечення ефективного функціонування сільськогосподарського підприємства як відкритої соціально-економічної системи, а також визначити вплив факторів зовнішнього середовища на формування ресурсного потенціалу за допомогою методичного інструментарію економічної діагностики.

У статті зосереджено увагу на необхідності діагностики зовнішнього середовища функціонування сільськогосподарських підприємств як важливої та необхідної передумови формування їхнього ресурсного потенціалу. Теоретично обґрунтовано вплив факторів зовнішнього середовища на формування ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств.

Враховуючи галузеву специфіку діяльності – сезонність виробництва, залежність від природно-кліматичних умов та ін., основними факторами зовнішнього середовища, які впливають на формування ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств

визначено: демографічні, освітні, глобалізаційні, інформаційні, інституційні, соціально-культурні, рівень науково-технічного прогресу, рівень розвитку економіки.

Розкрито роль економічної діагностики у дослідженні зовнішніх чинників діяльності сільськогосподарських підприємств. Розглянуто методичний інструментарій економічної діагностики та обґрунтовано доцільність використання SWOT-аналізу з метою з'ясування впливу факторів зовнішнього середовища на ресурсне забезпечення сільськогосподарських підприємств.

Доведено, що формування ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств відповідно до сучасних вимог ринку, потребує врахування дії низки зовнішніх чинників на внутрішнє середовище підприємства. Отримана у результаті діагностичного дослідження інформація уможливорює економічно доцільне та обґрунтоване формування ресурсів, які створюють реальні та потенційні можливості сільськогосподарського підприємства до функціонування, росту і розвитку та забезпечують йому конкурентні переваги на ринку.

Ключові слова: ресурсний потенціал, сільськогосподарські підприємства, фінансові ресурси, земельні ресурси, матеріально-технічні ресурси, інформаційні ресурси, людські ресурси, зовнішні фактори, економічна діагностика, SWOT-аналіз.

Sas L.S.¹, Kalitsun Yu.E.²

RESOURCE POTENTIAL OF AGRICULTURAL ENTERPRISES IN THE CONTEXT OF EXTERNAL ENVIRONMENT DIAGNOSIS AND THEIR FUNCTIONING

¹Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Department of Accounting and Taxation,
Shevchenka str., 30, Ivano-Frankivsk,
76000, Ukraine,
tel.:+380971798462,
e-mail: sas_lyudmyla@ukr.net,
ORCID: 0000-0003-2053-0394

² Vasyl Stefanyk Precarpathian National
University,
Department of Economic Cybernetic,
Shevchenka str., 30, Ivano-Frankivsk,
76000, Ukraine,
tel.: +380978086936,
e-mail: uriikalicun1986@gmail.com,
ORCID: 0009-0001-6435-3716

Abstract. The article is devoted to highlight the influence of external environmental factors on the formation of resource potential (human, land, financial, informational, material, technical and technological resources) of an agricultural enterprise. The purpose of the article is to reveal the essence and meaning of the resource potential to ensure the effective functioning of the agricultural enterprise as an open socio-economic system, as well as to determine the influence of environmental factors on the formation of the resource potential using the methodological toolkit of economic diagnostics.

The article focuses on the need to diagnosing the external environment of the functioning of agricultural enterprises as an important and necessary prerequisite for the formation of their resource potential. The theoretical influence of external environmental factors on the formation of resource potential of agricultural enterprises is substantiated.

Taking into account the sectoral specificity of activity - seasonality of production, dependence on natural and climatic conditions, etc., the main factors of the external environment that influence the formation of the resource potential of agricultural enterprises are defined as: demographic, educational, globalization, informational, institutional, social and cultural, the level of scientific and

technical progress, level of economic development.

The role of economic diagnostics in studying the external factors affecting the activities of agricultural enterprises is revealed. The methodical toolkit of economic diagnostics is considered and the expediency of using SWOT analysis is substantiated in order to find out the influence of environmental factors on the resource provision of agricultural enterprises.

It has been proven that the formation of resource potential in agricultural enterprises, in accordance with modern market requirements, requires taking into account the impact of a range of external factors on the internal environment of the enterprise. The information obtained through diagnostic research enables the economically viable and justified formation of resources that create real and potential opportunities for the functioning, growth and development of agricultural enterprises, ensuring competitive advantages in the market.

Key words: resource potential, agricultural enterprises, financial resources, land resources, material and technical resources, information resources, human resources, external factors, economic diagnostics, SWOT-analysis.

Вступ. Зважаючи на те, що будь-який суб'єкт господарювання, в тому числі й сільськогосподарське підприємство, є відкритою соціально-економічною системою, формування ресурсного забезпечення, яке втілює його реальні та потенційні можливості до функціонування, росту і розвитку, зумовлюється зовнішніми факторами.

Розглядаючи питання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств, більшість дослідників [1–9] зосереджують свою увагу на земельних, матеріальних, людських, фінансових та техніко-технологічних ресурсах. Однак, можливість підприємства сформувати ресурсний потенціал значною мірою визначається зовнішнім середовищем його функціонування. Тому, вважаємо доцільним акцентувати увагу на діагностиці зовнішнього оточення сільськогосподарських підприємств, як важливої та необхідної передумови формування їхнього ресурсного потенціалу.

Постановка завдання. Мета статті – розкрити сутність та значення ресурсного потенціалу для забезпечення ефективного функціонування сільськогосподарського підприємства як відкритої соціально-економічної системи, а також визначити вплив факторів зовнішнього середовища на формування ресурсного потенціалу за допомогою методичного інструментарію економічної діагностики. Для досягнення поставленої мети необхідно визначити зовнішні фактори діяльності сільськогосподарських підприємств та з'ясувати їхній вплив на формування ресурсного потенціалу.

У процесі дослідження використано методи: узагальнення – з метою розгляду теоретичних знань щодо ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств; систематизація – для визначення зовнішніх чинників впливу на функціонування сільськогосподарських підприємств; аналіз, синтез, індукція, дедукція – з метою з'ясування взаємозв'язку між факторами зовнішнього середовища та ресурсним потенціалом; графічний – для наочного відображення впливу чинників зовнішнього середовища на формування ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств.

Результати. Незважаючи на багатоаспектність розгляду ресурсного потенціалу в економічній літературі, усі дослідники зазначеної проблематики наголошують на її важливості та необхідності включення у стратегічну програму розвитку задля забезпечення ефективного функціонування сільськогосподарського підприємства.

Так, С.В. Степаненко вважає ресурсний потенціал “основою здійснення всіх функцій кожного елементу виробничої та комерційної діяльності” й зосереджує увагу не просто на сукупності ресурсів, які можуть бути залучені у виробничий процес з метою отримання максимального прибутку, але і його впливі на екологічну та соціальну складові діяльності підприємства – підтримання екологічного балансу навколишнього середовища й розбудови механізмів гармонізації соціальних відносин [1].

Результативність процесу формування ресурсного потенціалу підприємства зумовлюється дією низки чинників зовнішнього середовища. Зокрема, С.М. Смирнова, В. М. Смирнов, В.А. Юзик наголошують на визначальній ролі у формуванні ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств соціальної, економічної та екологічної політики держави, реалізація якої не можлива без фінансової державної та регіональної підтримки [2, с. 86].

Згурська О.М. розглядає ресурсний потенціал як багаторівневу структуру, для якої характерна сукупність різного роду ресурсів, зосереджуючи увагу на надзвичайно тісному зв'язку інформаційного суспільства з формуванням (збереженням, відтворенням, накопиченням/втратою) ресурсного потенціалу підприємств, а ресурсного потенціалу – із специфікою становлення та розвитку агропромислового комплексу країни [3, с. 331-334].

В. Антощенкова розглядає ресурсний потенціал як основу економічної безпеки підприємства та продовольчої безпеки країни, включаючи у це поняття сукупність виробничих, фінансових та організаційних ресурсів. Крім того авторка, зазначає, що відповідність ресурсного потенціалу, тобто матеріального, фінансового, кадрового, техніко-технологічного потенціалів і організаційної структури підприємства його стратегічним цілям і завданням є економічною безпекою підприємства, на рівень якої впливають внутрішні та зовнішні фактори [4, с. 297].

Таким чином, дослідники звертають увагу на те, що формування ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств обумовлене дією низки чинників зовнішнього середовища. С.В. Василенко та О.Є. Бездітко відзначають необхідність своєчасної адаптації сільськогосподарських підприємств до швидких змін в умовах невизначеності зовнішнього середовища [5, с. 53].

З огляду, на галузеву специфіку діяльності – сезонність виробництва, залежність від природно-кліматичних умов та ін. [6, с. 110-115; 127-134]., основними факторами зовнішнього середовища, які впливають на формування ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств вважаємо: демографічні, освітні, глобалізаційні, інформаційні, інституційні, соціально-культурні, рівень науково-технічного прогресу та рівень розвитку економіки країни (рис. 1).

Між факторами зовнішнього середовища та ресурсним забезпеченням сільськогосподарських підприємств існує тісний взаємозв'язок. Дія зазначених чинників на процес формування окремих складових ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств може бути прямою, або опосередкованою.

Глобалізація економіки, рівень розвитку економіки, сприятлива або несприятлива державна політика (нормативно-правове регулювання, податкова, кредитна, митна) щодо розвитку галузі та підприємницької діяльності визначають загальні тенденції започаткування, ведення і розвитку господарської діяльності, і, як результат – їхні потреби у ресурсному забезпеченні в цілому. Соціальні та культурні чинники впливають на традиції щодо споживання певних продуктів, зумовлюючи попит на окремі товари й послуги, потребу їхнього виробництва та його ресурсного забезпечення.

Інституційні чинники, зокрема кредитна та податкова політика держави, значною мірою визначають можливості підприємства щодо залучення фінансових ресурсів, а законодавче регулювання земельних відносин – щодо використання земельних ресурсів.

Науково-технічний прогрес, а також рівень розвитку економіки, в тому числі ринкової інфраструктури, впливає на техніко-технологічне та сировинне забезпечення виробничого процесу.

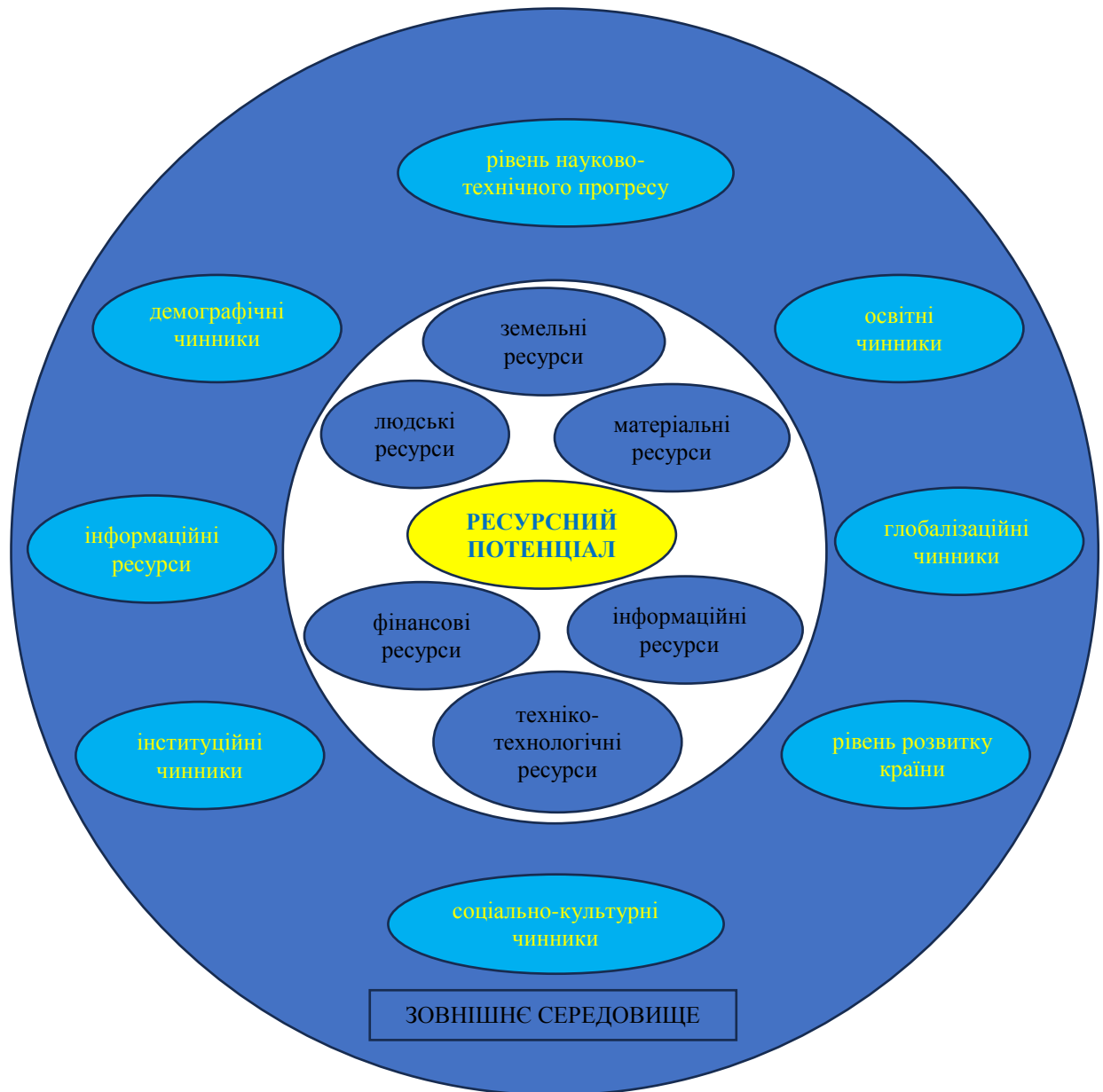

Рис. 1. Зовнішні чинники впливу на формування ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств

Fig. 1. External factors influencing the formation of resource potential of agricultural enterprises.

Джерело: сформовано авторами.

З метою виявлення та вивчення впливу факторів зовнішнього середовища на ресурсний потенціал сільськогосподарських підприємств, вважаємо доречним використовувати методичний інструментарій економічної діагностики. Серед засобів діагностичного аналізу виокремлюють низку методів збору та опрацювання інформації.

Для визначення чинників зовнішнього середовища та оцінки їхнього впливу на ресурсний потенціал сільськогосподарських підприємств найбільш доцільним вважаємо застосування SWOT-аналізу, адже цей метод уможливує виявлення, структурування, порівняння, співставлення сильних і слабких сторін (внутрішнє середовище, складові ресурсного потенціалу) та можливості і загрози (чинники зовнішнього середовища).

Сучасні програмні продукти дають змогу значно вдосконалити, технічно спростити та візуалізувати процес застосування даного методу Крім цього, на завершальному етапі проведення SWOT-аналізу, на підставі аналізу розширеної матриці, можна сформуванати стратегії діяльності підприємства чотирьох видів, зокрема: “сильні сторони – можливості”, “сильні сторони – загрози”, “слабкі сторони – можливості”, “слабкі сторони – загрози”.

Висновки. З’ясовано, що формування ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств потребує врахування низки зовнішніх чинників, взаємозв’язків між ними та сучасних тенденцій ринку.

Одним із способів надати необхідну інформацію менеджменту (керівництву) підприємства для прийняття правильних управлінських рішень щодо оптимізації ресурсного забезпечення та виявлення зовнішніх можливостей і загроз вважаємо методичний інструментарій економічної діагностики. Отримана у результаті діагностичного дослідження інформація створює можливості для формування конкурентних переваг сільськогосподарського підприємства у довгостроковій перспективі.

У процесі подальших наукових пошуків вважаємо доречним здійснити детальне діагностичне дослідження впливу зовнішніх чинників функціонування сільськогосподарських підприємств на формування їхнього ресурсного потенціалу із застосуванням методики SWOT-аналізу.

1. Степаненко С.В. Ресурсний потенціал аграрних підприємств: елементи та особливості їх поєднання в сучасних умовах. *Електронне наукове фахове видання “Ефективна економіка”*. 2022. № 2. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/2_2022/98.pdf (дата звернення: 04.03.2023).
2. Смирнова С. М., Смирнов В. М., Юзик В. А. Оцінка ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 24. С. 82-87. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=7262&i=1> (дата звернення: 04.03.2023).
3. Згурська О.М. Особливості формування ресурсного потенціалу аграрних підприємств в умовах інформаційного суспільства. *Економіка і суспільство*. 2016. № 7. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/7_ukr/56.pdf 329-334 (дата звернення: 04.03.2023).
4. Антощенкова В. Основні елементи ресурсного потенціалу сільськогосподарського підприємства як основа економічної та продовольчої безпеки. *Економічний аналіз*. 2020. Т. 30. № 3. С. 291-298. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/download/1945/6565657008> (дата звернення: 04.03.2023).
5. Василенко С.В., Бездітко О.Є. Ресурсний потенціал як складова формування стратегії розвитку сільськогосподарських підприємств. *Наукові горизонти*. 2020. № 06 (91). С. 52-59 URL: <https://sciencehorizon.com.ua/web/uploads/pdf/431-96-620-1-10-20200809.pdf> (дата звернення: 04.03.2023).
6. Сас Л. С. Економічні аспекти технологічного оновлення виробництва у сільськогосподарських підприємствах: монографія. Івано-Франківськ : ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, 2019. 500 с.
7. Яців І.Б., Ступень М.Г., Пилипів Н.І., Шеленко Д.І. Стратегічні орієнтири розвитку біоенергетичного потенціалу сільськогосподарських підприємств під час переходу до циркулярної економіки. *Регіональна економіка*. 2019. С.144-151. URL: https://re.gov.ua/doi/re2019.04.144_u (дата звернення: 04.03.2023).
8. Humeniuk M., Shelenko D., Kovalchuk N., Balaniuk I. E The impact of innovation on the structure of the assets of the enterprises. *Economic Studies*. 2022. С. 93-112. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/handle/123456789/4777> (дата звернення: 04.03.2023).
9. Левандівський О.Т., Баланюк І.Ф., Шеленко Д.І., Сас Л.С. Фінансовий механізм капіталізації земельних ресурсів сільськогосподарських підприємств регіону у взаємовідносинах з територіальними громадами. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону: науковий журнал*. Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2021. Вип. 17. Т. 2. С. 124-135. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe? (дата звернення: 04.03.2023).

References

1. Stepanenko, S.V. "Resource potential of agricultural enterprises: elements and features of their combination in modern conditions." *Effective Economy*, no. 2, 2022. http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2022/98.pdf. Accessed March 4, 2023.
2. Smyrnova, S.M., Smirnov, V.M., and V.A.Yuzik."Assessment of resource potential of agricultural enterprises." *Investments: Practice and Experience*, no. 24, 2020, pp. 82-87. <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=7262&i=1>. Accessed March 4, 2023
3. Zgurska, O.M. "Features of formation of resource potential of agricultural enterprises in the conditions of information society." *Economy and Society*, no. 7, 2016. pp. 329-334, economyandsociety.in.ua/journals/7_ukr/56.pdf. Accessed March 4, 2023
4. Antoshchenkova, V. "Main elements of resource potential of agricultural enterprise as a basis for economic and food security." *Economic Analysis*, vol. 30, no. 3, 2020, pp. 291-29, www.econa.org.ua/index.php/econa/article/download/1945/6565657008, Accessed March 4, 2023
5. Vasilenko, S.V. and Bezditko, O.Ye. "Resource potential as a component of formation of development strategy of agricultural enterprises." *Scientific Horizons*, no. 06 (91), 2020, pp. 52-59, sciencehorizon.com.ua/web/uploads/pdf/431-96-620-1-10-20200809.pdf. Accessed March 4, 2023
6. Sas L.S. *Economic aspects of technological renewal of production in agricultural enterprises*, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, 2019.
7. Yatsiv, I.B., Stupen, M.G., Pylypiv, N.I., and D.I. Shelenko. "Strategic guidelines for developing bioenergy potential of agricultural enterprises during transition to circular economy." *Regional Economics*, 2019, pp. 144-151, re.gov.ua/doi/re2019.04.144_u. Accessed March 4, 2023
8. Humeniuk, M., Shelenko, D., Kovalchuk, N., and I.E.Balaniuk "The impact of innovation on the structure of the assets of the enterprises." *Economic Studies*, 2022, pp. 93-112, archer.chnu.edu.ua/handle/123456789/4777. Accessed March 4, 2023
9. Levandivskiyi, O.T., Balaniuk, I.F., Shelenko, D.I., and L.S. Sas. "Financial mechanism of capitalization of land resources of agricultural enterprises in the region in relations with territorial communities." *Actual Problems of Regional Economy Development: Scientific Journal*, vol. 17, no. 2, 2021, pp. 124-135. Vernadsky National Library of Ukraine, www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe? Accessed March 4, 2023